

BULLETIN

STÁTNI VĚDECKÁ KNIHOVNA

odbor pedagogické literatury

60 74 BRNO, Solniční 12

PSYCHOLOG

V ČESKOSLOVENSKU

ORGÁN ČSPS
SPS

Ročník 17
1986
ČÍSLO 2

Bulletin Psychológ v Československu slúži pre internú potrebu členov a orgánov ČSPS a SPS. Uverejňuje príspevky, skúsenosti a poznatky týkajúce sa života ČSPS a SPS, práce psychologickéj profesie a členov spoločnosti ako aj anotácie knižných publikácií. Vychádzajú dve čísla ročne. Zaslané príspevky považuje redakcia za definitívne znenie, vyhradzuje si právo redakčne ich upraviť. Rukopisy nevraciamy. Žiadame prispievateľov, aby zohľadnili profiláciu bulletinu. Príspevky posielajte dvojmo gramaticky a jazykovo upravené s maximálnym počtom opráv 5 na jednej strane, písané obriadok (30 riadkov na jednej strane).

Príspevky posielajte na adresu:

REDAKCIA BULLETINU PSYCHOLÓG V ČESKOSLOVENSKU
Psychologický ústav UK

Mickiewiczova ul. 4

811 07 Bratislava, tel.: 576 01

Redakčnú radu vedie: Doc. PhDr. Jozef Koščo, CSc.

Predseda: PhDr. Olga Kalaříková, CSc.

Členovia redakčnej rady: PhDr. J. Ch. Raiskup, PhDr. R. Kohoutek, CSc.,
PhDr. M. Urbanová, CSc., PhDr. T. Taročková, CSc.

Výkonná redaktorka: PhDr. Elena Hradiská, CSc. (tel. 31 40 86)

Bulletin bol zadaný do tlače: december 1986

Bulletin bol vytlačený: máj 1987

OBSAH

K účasti československých psychologů v boji za mír

5

I. Z ČINNOSTI ČSPS A SPS

Zpráva o činnosti ČSPS při ČSAV od roku 1983 do pololetí 1986 (J. Čepelák)	7
Akční program ČSPS při ČSAV (K. Pavlica)	13
Zloženie Hlavného výboru ČSPS	16
Rámcový program činnosti SPS pri SAV (J. Boroš)	18
Seminár: Úlohy psychológie po XVII. zjazde KSČ a zjazde KSS	22
Aktuálne problémy psych. výtvarného umenia, architektúry, životného prostredia (V. Dočkal)	25
Celoštátne rokovanie psychologov práce o úlohách po XVII. zjazde KSČ (Š. Graca)	28

II. Z ODBORNÉHO ŽIVOTA

Neobvyklé setkání psychologů v Olomouci (P. Mohapl)	31
Setkání psychologů u příležitosti 10. výročí sexuologického oddělení v Psychiatrické léčebně v Horních Běžkovicích (P. Weiss)	32
Celoštátne stretnutie sociálnych psychologov (V. Jurčová)	34

III. TRIBÚNA NÁZOROV, DISKUSÍ, KRITÍK

Psychologické autoregulačné postupy pri redukování bolesti (S. Heřmánek)	37
--	----

IV. PSYCHOLÓGIA VO SVETE

8. kongres ISPP v Badgastein (F. Olejár)	41
40. let Institutu psych. výskumu v Miláně (P. Živný)	43

V. NOVÍ ČLENOVIA, JUBILANTI

46

VI. ANOTÁCIE

57

K ÚČASTI ČESKOSLOVENSKÝCH PSYCHOLOGŮ V BOJI ZA MÍR

Boj za mír je tématem mimoriadne aktuálnou a potrebnou. Ani my psychológovia nechceme a nemôžeme ostať bokom. V rámci ČSPS aj SPS sa uvažuje o založení skupiny zameranej na otázky boja za mier vo svete. Podnetnou sa zdá výzva Pavla Krejčího, uverejnená v šiestom čísle Československej psychológie v roku 1985. Uverejňujeme ju aj v našom bulletinu s tým, že všetci, ktorí majú záujem pracovať v takejto skupine nech napíšu na adresu redakcie.

Významným rysem súčasného protiválečného a mírového hnutia, ktoré je neodmysliteľnou súčasťou dnešného triedne rozdeleného sveta, je vysoká aktivita zájmových skupín a organizácií v rámci tohoto hnutia alebo v tesnom kontakte s ním. K tradičným zájmovým skupinám, ktoré vždy v mírovom hnutí profilovaly, tzn. ženám, mládeži, poslancům, odborárům, náboženským činiteľům, pribýly skupiny nové, označované ako profesionálne.

V protiválečnom mírovom hnutí sa samostatne angažujú predovšetkým lekári, vedci, právniky, pedagogy, umelci, kulturní pracovníci, podnikateľské kruhy, novinári, ale i športovci, starostovia miest aj. Zreteľne sa to prejavilo napr. na Svetovom shromáždění za mier, proti jaderné válce v Praze v roce 1983. Potěšitelné je, že v poslední době se takto angažují i psychologové. Svědčí o tom napr. jednání XXIII. mezinárodního psychologického kongresu v Mexiku v loňském roce (jak o tom referoval M. Kodým v Československé psychologii č. 2/1985) nebo připravovaný kongres „Evropští psychologové za mír“, který se uskuteční v srpnu 1986 v Helsinkách z podnětu finských psychologů aj. Rozvíjí se též aktivita v „lokálním měřítku“. Napr. v materiálech mírového hnutí se uvádí vytvoření mírové skupiny norimberských psychologů, která se ustavila v červenci 1983 v rámci mírové iniciativy „Norimberští lékaři proti rozmístění nových amerických raket“. Členové této skupiny různými akcemi a oznámeními v tisku zdůrazňují úmysl odhalovat souvislosti mezi zbrojením a strachem, mezi atomovým ohrožením a duševními konflikty.

Mluví skupiny dr. Huschke uvedl, že „... psychologové dají své vědomosti a znalosti pro to, aby byly překonány pocity bezmocnosti mnoha lidí před jaderným ohrožením a aby byly nahrazeny angažovaností v mírovém hnutí. Jde o to vytvářet u zneklidněných lidí nové vědomosti pro mír“.

Uvádím tento příklad proto, že bych chtěl dát ke zvážení námět, zda by se i v rámci naší psychologické společnosti nemohla vytvořit zájmová skupina zaměřená na otázky boje za mír ve světě, která by sledovala jednak mírovou aktivitu psychologů v socialistických a kapitalistických zemích a referovala o ní, jednak rozvíjela vlastní výzkumnou a osvětovou činnost v této oblasti. Předpokládá se rozvíjení výzkumu z vyhraněných třídních pozic, nikoli z pozic pacifismu, jak to činí často psychologové v kapitalistických či rozvojových zemích. Bylo by užitečné rozvíjet tuto aktivitu ve spolupráci se sovětskými sociálními psychology, kteří se v poslední době v řešení otázek války a míru významně angažují, jak to lze vyčíst napr. z článků autorů Kondakova, Roščina, či z knihy N. A. Kosolapova: Sociální psychologie a mezinárodní vztahy, která vyšla v Moskvě v roce 1983.

Domnívam, se, že mezi našimi psychology by se našlo dosti zájemců o tuto problematiku. Bylo by to výrazně angažované téma. Dosavadní zájmové skupiny (např. k otázkám rodinné terapie, sociálnímu výcviku) neměly takovouto jasnou společenskou angažovanost a souvislost s ideologickými otázkami.

Pavel Krejčí

I. Z ČINNOSTI ČSPS A SPS

ZPRÁVA O ČINNOSTI ČS. PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV OD ROKU 1983 DO KONCE POLOLETÍ ROKU 1986

Hlavní výbor ČSPS se v uplynulém tříletém období řídil ve své práci ročními plány, vycházejícími z rámcového plánu činnosti ČSPS na léta 1982 až 1985. Tento rámcový plán se opíral o dokument ČSAV „Hlavní směry rozvoje a uplatnění čs. vědy v 7. pětiletce (1981), o „Rozpracování závěrů XVI. sjezdu KSČ a sjezdu KSS na další činnost ČSPS a SPS (1981), dále o příslušná usnesení Prezidia ČSAV k materiálu „Stav a perspektivy rozvoje psychologických věd v období 7. a 8. pětiletky“ (1981)

Dále se hlavní výbor Společnosti (a jeho představenstvo) řídilo pokyny KOVSu a Vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV, kterému dával průběžně k vyjádření zprávy o činnosti Společnosti a plány práce a vědeckých akcí.

Hlavní výbor se v uplynulém období sešel 8-krát, předsednictvo zasedalo 9-krát.

Byly projednávány zejména úkoly, týkající se organizace, obsahové náplně a hodnocení hlavních akcí Společnosti — psychologických dnů a VI. sjezdu čs. psychologů. Dále se hlavní výbor zabýval otázkou legislativního zabezpečení psychologických služeb, která má být v nejbližší době dořešena. Pozornost byla věnována bulletinu „Psycholog v Československu“, orgánu ČSPS a SPS, jehož úroveň se v posledních letech zvýšila.

Hlavními akcemi hlavního výboru Společnosti byly dvojce Psychologické dny a VI. sjezd čs. psychologů.

V roce 1983 byly pořádány Psychologické dny v Olomouci u příležitosti 25. výročí založení Společnosti, jemuž byl věnován úvodní referát. Program byl orientován na uplatnění psychologických hledisek v komplexní péči o zdravý rozvoj obyvatelstva. V širokém rámci programu se mohly uplatnit referáty z více psychologických oborů. Jednotlivé bloky byly zaměřeny k problematice zdraví a nemoci v klinické psychologii, v poradenské a pedagogické psychologii a v psychologii práce a sportu.

V roce 1984 se konaly Psychologické dny v Hradci Králové. K tématu této konference „Psychologie působení na člověka“ byly zaměřeny referáty z různých odvětví psychologie. Program obou uvedených akcí se setkal s velkou pozorností a byl vesměs kladně hodnocen.

V roce 1985 se konal VI. sjezd čs. psychologů. Při jeho profilování vycházelo předsednictvo hlavního výboru především ze společenských úkolů kladených na psychologii jako vědní obor a odborně praktickou činnost, z rámcového programu rozvoje psychologických věd v ČSSR v 80. letech, ze závěrů a zkušeností sjezdu ČSPS v roce 1980 a sjezdu SPS roku 1983. Ústřední zaměření sjezdu bylo formulováno heslem „Psychologie a vědeckotechnický rozvoj při budování rozvinutého socialismu“. V obsahové struktuře jednání byly bloky referátů zaměřených na rozvoj člověka jako subjektu prakticko-přetvářející činnosti, dále na psychický a sociální rozvoj mladé generace na uplatňování psychologických poznatků a přístupů ve společenské praxi. Vedle symposií byla konána tématická zasedání, byly organizovány postery

a bazar informací. Účastníkům byla předána publikace: Psychologické výzkumy v ČSSR: 1981—1985 (sborník individuálních referátů) a Výběrový adresář čs. psychologů (v angličtině).

ČINNOST POBOČEK

Pobočka Praha

Pražská pobočka obnovila v. r. 1983 svou činnost. Zorganizovala 10 akcí s pestrým programem, v němž byla věnována pozornost jak otázkám teoretickým (např. metodologickým problémům diagnostiky osobnosti, plánování výzkumu, atribučním teoriím v sociální a pedagogické psychologii, psychofyziologické problematice aj.) i praktickým problémům z oblasti manželského poradenství, ekologie, kriminality, psychoterapie a pod. Pobočka se tedy rozvíjí úspěšně.

Pobočka Brno

Brněnská pobočka zorganizovala 10 akcí věnovaných jak teoretickým tak praktickým otázkám; v tom počtu byly 3 jednodenní konference a jedna konference dvoudenní. Z témat akcí se zmiňují alespoň o „Aktuálních problémech psychologického výzkumu a psychologických služeb“, nebo o Přínosu psychologie společenské praxi, O nových poznatcích v psychologii socialistických zemí. Zdařilá byla letošní jednodenní konference o sovětské psychologii 1. poloviny 80 let. Programy této pobočky mají již tradičně vysokou úroveň.

Pobočka Olomouc

Tato pobočka uspořádala semináře z teoretické a klinické psychologie, dále z oblastí psychologie práce. V jejím rámci pracuje skupina v okrese Vsetín, která pořádala seminář i ve Valašském Meziříčí a v Novém Jičíně. Vcelku bylo organizováno 20 různých akcí. Přímo v Olomouci, univerzitním městě, bude žádoucí aktivitu pobočky zvýšit. (Příklad Vsetína ukazuje význam možnosti zakládání poboček v okresech, kde pracuje více psychologů v různých oborech společenské praxe.)

Pobočka Hradec Králové

Tato pobočka uspořádala v uplynulém období 17 seminářů. Jejich program byl pestrý; Týkal se poradenské a pedagogické praxe, vývojové psychologie, problematiky kriminality aj. Referováno bylo také o sovětské psychologii nebo např. o příčinách maloměšťáckých přežitků ve vědomí lidí, o vývojových poruchách aj.

Pobočka České Budějovice

Pobočka pracovala po celé období velmi čile, a to s pestrým programem. Uspořádala 32 akcí — seminářů a pracovních setkání (příp. s exkursemi). Program byl věnován otázkám metodologie, přístrojové technice, poradenství,

psychoterapii, psychologickým aspektům urbanismu, využití videotechniky v poradenství aj. Účastníkům některých akcí byly distribuovány metodické pomůcky.

Pobočka Ostrava

Pobočka byla v uplynulém období velmi aktivní. Zorganizovala 36 akcí. Mezi nimi jsou i 3 akce týdenní (pro pracovníky v průmyslu), jeden třídní seminář (využití poznatků psychologie v resortu paliv a energetiky), dva semináře dvoudenní (k diagnostice a k poradenství) a 3 semináře celodenní (klinická psychologie a psychologické problémy výchovy a vzdělávání, 4 kursy pro vedoucí a mistry z průmyslových podniků.

Pobočka Plzeň

Pobočka v r. 1983 a 1984 neplnila plánované úkoly. Loňského roku však obnovila (po reorganizaci výboru) činnost a uspořádala 4 semináře s programem o toxikomanii u mládeže, o vlivu rodiny na vývoj jedince, o tvořivém myšlení a — zdůrazňuji — o mezioborové spolupráci psychologů pracujících v kraji.

Pobočka Ústí n/Lab.

Byla založena v r. 1985. Zatím vyřešila organizační otázky, projednala plán činnosti. Připravuje krajský seminář.

Celkem uspořádaly pobočky 129 akcí, většinou polo- nebo celodenních seminářů, ale jak ze zprávy vyplývá, organizovány byly i akce dvou i třídní nebo i týdenní. Shledáváme tedy jistý vzestup činnosti v aktivitě poboček. Také ve výběru témat pořádaných akcí lze zaznamenat zřetelný pokrok. V uplynulém období byla obnovena pobočka v Praze, založena a hlavním výborem schválena pobočka v Ústí n/Lab. roku 1985, která se zatím připravuje na zahájení činnosti v tomto roce. Pobočky se liší jak počtem akcí tak skladbou programu, dále i spoluprací s jinými odbornými organizacemi. Bude proto prospěšná vzájemná výměna jejich zkušeností na zasedáních hlavního výboru Společnosti. Je třeba zdůraznit, že pobočky tvoří hlavní organizační složky Společnosti a mají být centry pro pracovní setkání psychologů pracujících v teritoriu pobočky. Bude proto nutné, aby hlavní výbor Společnosti věnoval dalšímu rozvoji aktivity poboček zvýšenou pozornost.

ČINNOST SEKČÍ

Sekce teoretické a obecné psychologie

V uplynulém období tato sekce nefungovala. Sama navrhla svou reorganizaci na sekci federální. O této věci jednal hlavní výbor Společnosti i psychologická komise Vědeckého kolegia pro pedagogiku a psychologii ČSAV, ale k ustavení sekce na úrovni federální zatím nedošlo. Ostatní sekce na výzvu hlavního výboru zaslaly již návrhy na člena této sekce ze svého středu. Čle-

nové původní sekce sa zapojovali do programu např. Pražské pobočky, Psychologických dnů, sjezdu, Soc. akademie a pod. Je mimořádně potřebné, aby federální uspořádání této sekce bylo provedeno co nejdříve.

Sekce klinické psychologie

Tato sekce realizovala každý rok 5 celodenních seminářů, celkem tedy v uplynulém funkčním období 18 klinických dnů, konaných ve spolupráci se sekci klinické psychologie ČLS JEP — Psychiatrické společnosti. Akce sekce mají vždy velmi pestrý a pro klinickou praxi aktuální program. Klinicko-psychologické dny se konají za velkého zájmu a velké účasti psychologů (obvyklá účast je 200) neboť plní do velké míry funkci doškolování psychologů z klinické praxe.

Sekce pedagogické psychologie

Sekce uspořádala 3 semináře (dva byly jednodenní, jeden dvoudenní — týkal se „pedagogické interakce a komunikace“). Program je orientován na uplatnění pedagogické psychologie v praxi. Byla vypracována nová koncepce vedení sekce.

Sekce psychologie práce

V uplynulém období uspořádala 5 akcí: dvě třídní konference (8. a 9. setkání psychologů práce), jednu dvoudenní konferenci „Člověk a pracovní činnost“ a dva jednodenní semináře (K osobnosti pracujících, aktuální úkoly v ekonomické praxi). Akce mají velmi dobrou úroveň. Sekce vydává i souhrny referátů. Dobře pracují i pracovní skupiny sekce, např. v otázce profese psychologů, činných v ekonomické praxi. Činnost sekce má vysokou úroveň.

Sekce sociální psychologie

Sekce organizovala 14 akcí; v tom počtu jsou dva třídní semináře (soc. psychologie v rozvoji socialistické společnosti, sociálně psychologický výcvik), na dvou týdenních seminářích se podílela (výcvik trenerů soc. psychologického výcviku). Mimoto uspořádala 5 jednodenních seminářů se soc. psychologickou problematikou (např. psychologická pomoc těžce nemocným, architektonická a ekologická psychologie aj.). Organizovala dále kurz sociálního výcviku. Při sekci se letos vytvořila pracovní skupina sociálně psychologického výcviku, která uspořádala 6 seminářů.

Sekce poradenské a školní psychologie

Sekce realizovala 9 akcí: 4 dvoudenní semináře, 5 seminářů („Poradenské dny“), které jsou hojně navštěvovány a plní do velké míry doškolovací funkci pro poradenské psychology. V programu byly referáty k výchovným a výukovým problémům, ke spolupráci poraden se školami ke vstupu dítěte do školy, o mládeži vyžadující zvláštní péči, o školní úspěšnosti a o problematice staršího školního věku.

Sekce tělesné výchovy a sportu

Sekce se podílela na uskutečnění 8 akcí: 3 třídní semináře (K metodice psychologie sportu, k psychoregulaci ve sportu), třídní mezinárodní sympozium na téma: „Psychologické základy přípravy sportovců“ a 4 jednodenní semináře o motivaci, o problematice psychodiagnostiky aj. Účastnila se dále 2 třídních pracovních seminářů.

Sekce vojenské psychologie

Sekce vyvíjí činnost ve spolupráci s katedrou vojenské psychologie a psychiatrie. Zabývala se např. psychologickými aspekty morálně politického profilu vojáka z povolání, psychologickou přípravou vojsk, otázkami psychodiagnostiky, problémem alkoholismu u vojáků. Uspořádala 3 jednodenní semináře, dvoudenní sjezd a podílela se účinně na sjezdu vojenských psychologů a psychiatrů. Uspořádala též besedu autorského kolektivu spisu Základy vojenské psychologie se zainteresovanými hosty.

Sekce vývojové psychologie

Sekce uspořádala se slovenskou sekci seminář k Mezinárodnímu roku mládeže. Vypracovala 4 postery na VII. konferenci Mezinárodní společnosti vývojové psychologie v Mnichově.

Sekce forenzní psychologie

Sekce uskutečnila (ve spolupráci se sekci sociální patologie Čs. sociologické společnosti) 3 třídní semináře k otázkám sociální patologie ve světle nových psychologických, sociologických a kriminologických koncepcí, k aktuálním problémům kriminologického výzkumu a k prevenci kriminality a jiných sociálně patologických jevů. Sekce vydala k seminářům zborníky.

Sekce psychologie umění

Sekce zorganizovala 5 akcí: jednu dvoudenní a 4 jednodenní konference. Program byl zaměřen na psychologii umělecké literatury, na psychologii hudby a scénického umění v interdisciplinárním kontextu, dále na aktuální problémy výtvarného umění, architektury a životního prostředí.

Sekce pro studium chování zvířat

Sekce se úspěšně rozvíjí. Sekce realizovala (ve spolupráci se Zoologickou společností při ČSAV a se Společností pro studium vyšších nervových funkcí) 2 pětidenní etologické konference. Letos uspořádal 13. etologické dny. Vydala Abstrakta z 12. etologické konference.

Celkem uspořádaly sekce ČSPS 74 akcí, z nichž téměř polovina byla více než jednodenních. Celkem bylo uspořádáno pob. a sekcemi 203 akcí.

Práce na úseku zahraničních styků

Z kolektivního členství v IUPSyS vyplývají průběžné úkoly, které plní hlavní výbor ČSPS. Z nejdůležitějších to byla v uplynulém období spoluprá-

ce s psychologickými společnostmi SSSR a NDR na projednání příprav na 23. mezinárodní psychologický kongres v Mexiku a účast našich zástupců na tomto kongresu. Dalším úkolem bylo vypracování podkladů pro mezinárodní adresář psychologů. Výběrový adresář čs. psychologů (v angličtině) byl předán účastníkům našeho sjezdu. Další zahraniční akcí byla účast našich delegátů ze sekce psychologie tělesné výchovy a sportu na Mezinárodním sjezdu psychologů sportu v Kodani. Sekce vývojové psychologie spolupracovala s Mezinárodní společností pro vývojovou psychologii na přípravách jejich akcí.

Činnost ediční, publikační, bibliografická a terminologická

Byla vydána 2 dvojčísla a 3 čísla bulletinu Psychológ v Československu. Byla docílena zvýšená úroveň tohoto bulletinu. Sekce psychologie práce vydala souhrny referátů ze dvou konferencí. V odborných časopisech byly publikovány zprávy o pořádaných akcích a abstrakta referátů z konferencí. Sborník referátů ze svých seminářů vydala sekce forenzní psychologie. K VI. sjezdu psychologů byl vydán sborník referátů „Psychologické výzkumy v ČSSR: 1981—1985 (375 stran). Jak už zmíněno, byl vydán Výběrový adresář čs. psychologů (v angličtině). — Terminologická komise rozvíjela dále svou činnost; na sjezdu uspořádala tématické zasedání s pěti referáty.

Spolupráce s Čs. vědecko-technickou společností a Socialistickou akademií

Spolupráce s ČSVTS se realizuje prostřednictvím některých poboček a sekcí Společnosti. Z poboček možno uvést zejména pobočku ostravskou a budějovickou. Ze sekcí možno připomenout např. sekci sociální psychologie s 3 denním seminářem na téma: „Sociální psychologie v rozvinuté socialistické společnosti“ nebo „Sociálně psychologický výcvik v praxi řízení“. Spolupráci s ČSVTS navázala i sekce psychologie umění v otázce prosazování estetických aspektů při tvorbě technických děl a řešení problematiky životního prostředí. Lze dále uvést jednotlivé přednášky psychologů (zejména z oboru psychologie práce) na akcích ČSVTS.

Spolupráce se Socialistickou akademií je rozsáhlá. Tradičně dobrou spolupráci pěstuje brněnská pobočka, dále českobudějovická, ostravská. Ze sekcí možno uvést na předních místech sekci psychologie práce (která připravila pro SAK cykly a přednášky z oblasti inženýrské psychologie a psychologie řízení), dále sekci sociální (příprava jednoho cyklu). Řada členů společnosti pracuje pro SAK ve funkci lektorské nebo ve vědecko-metodických radách.

ČSPS spolupracuje s Čs. společností psychiatrickou, sociologickou, se Společností pro estetiku, se Společností pro studium vyšší nervové činnosti a s Čs. zoologickou společností.

Sekretariát společnosti

Sekretariát Společnosti zvládl spolehlivě a iniciativně množství úkolů, jimiž byl pověřován, mezi nimi zejména práce spojené se dvěma pořádanými konferencemi (Psychologickými dny) s VI. sjezdu čs. psychologů.

V Praze dne 30. 6. 1986

J. Čepelák,
věd. tajemník ČSPS

AKČNÍ PROGRAM ČESKOSLOVENSKÉ PSYCHOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV

Akční program ČSPS při ČSAV vychází ze závěrů XVII. sjezdu KSČ, z navazujících stranických usnesení a dalších dokumentů. Dále navazuje na Rámcový plán činnosti ČSPS zpracovaný na léta 1982—1985 a na referáty J. Hlavsy a J. Boroše přednesené a schválené na sjezdu delegátů ČSPS dne 30. 6. 1986, v nichž byly vytyčeny hlavní směry rozvoje československé psychologie v období po XVII. sjezdu KSČ.

Československá psychologie dosáhla řady významných dílčích výsledků. Mnohé z nich jsou velmi dobře známy i v zahraničí, i když se nejedná o objevy celosvětového významu. Důležité však je, že se celý obor konstituuje po teoretické, metodologické i aplikační stránce na dialekticko-materialistických základech a principech marxismu-leninismu. Přispívá k tomu především spolupráce československých psychologických pracovišť s psychologickými pracovišti SSSR a dalších socialistických zemí.

Konkrétní úkoly a směry dalšího rozvoje a uplatnění československé psychologie vyplývají především z těch závěrů XVII. sjezdu KSČ, kde se mimo jiné požaduje, aby společenské vědy „... s větší smělostí a soustavností analyzovaly život naší společnosti, zaměřovaly své úsilí na vypracovávání koncepcí a návrhů sloužících k urychlování sociálně ekonomického rozvoje, zkvalitňování politického systému, zdokonalování hospodářského mechanismu, prognózování dalšího společenského vývoje.“

Jsou zde také formulovány společenské požadavky na intenzifikaci ekonomiky jako základního prostředku urychlení sociálně ekonomického rozvoje socialistické společnosti podmiňujícího všestranný, harmonický rozvoj osobnosti a vědomí každého jejího člena. To vyžaduje na základě tvořivých, marxisticko-leninských principů co najhlouběji poznávat objektivní společensko-ekonomické zákonitosti a umožňuje to také psychologii účinně přispívat k řešení závažných úkolů dalšího ekonomického a sociálního rozvoje celé společnosti.

Právem se očekává, že se v období po XVII. sjezdu KSČ podstatně zvýší podíl, kterým k řešení uvedených úkolů přispívají jednotlivá psychologická pracoviště (od pracovišť základního výzkumu, až po jednotlivé psychology působící samostatně v konkrétních oblastech společenské a hospodářské praxe). To však předpokládá, aby ČSPS při ČSAV (ve spolupráci se SPS při SAV) vedla své členy ke stále aktivnějším a konkrétnějším formám a způsobům pomoci při zkoumání, objasňování a řešení nových, skutečně aktuálních úkolů a problémů, se kterými se setkáváme a i nadále budeme setkávat v etapě budování rozvinuté socialistické společnosti.

K výraznějšímu propojení společenských věd s praxí došlo již v minulém období, kdy se zájem v psychologii soustředil především na řešení aktuálních a klíčových problémů rozvoje socialistické společnosti, vyplývajících z nutnosti utvářet společenské vědomí, názory, postoje, přesvědčení, společensky závažné hodnoty a cíle lidí v rámci socialistického způsobu života.

V současné době zaměříme pozornost v psychologii k ještě komplexnějším otázkám týkajícím se života a práce člověka ve společnosti. Společenský pokrok je totiž v další fázi vývoje socialistické společnosti nerozlučně spjat

především s kvalitou všech existujících lidských zdrojů. Jejich všestranná aktivizace ve společnosti je však nepředstavitelná bez co nejširšího uplatnění psychologie, a to jak po stránce teoretické, tak i metodologické a aplikační.

ČSPS při ČSAV, jako organizace sdružující naprostou většinu psychologů v ČSSR, by proto měla z hlediska uvedených souvislostí svou činností přispívat především k zajištění dokonalejší koordinace v působení jednotlivých pracovišť teoretické a aplikované psychologie a k důkladnější výměně informací mezi nimi. Musí také usilovat o průběžné a plynulé usměrňování vývoje celého oboru a jeho jednotlivých disciplin, a tím důsledně naplňovat i funkci společenské kontroly odpovídající profesionální úrovni oboru, jeho pracovišť i jednotlivých psychologů. Vyžaduje to mimo jiné sledovat úroveň přípravy psychologů na příslušných katedrách jednotlivých univerzit v rámci celé ČSSR, ale i rozvoj a kvalitu všech dalších forem kvalifikační přípravy psychologů po stránce teoretické, metodické i organizačně realizační.

Důležitým úkolem ČSPS v tomto smyslu je také sledovat ohlasy veřejnosti na působení psychologie a psychologů v jednotlivých oblastech společenské praxe. K tomu je třeba na jedné straně sledovat a systematicky usměrňovat působení jednotlivých psychologů z hlediska zajištění odpovídající kvality jejich činnosti, na druhé straně pak soustavně žádoucím směrem ovlivňovat (psychologii v mnoha směrech nepříznivě nakloněné) veřejné mínění.

KONKRÉTNÍ ÚKOLY ČSPS V OBDOBÍ 1986—1990

K zajištění vzestupného vývoje psychologie, jejích jednotlivých disciplin a jejího všestranného uplatnění v praxi je především třeba:

1. Zajistit kontinuitu činnosti ČSPS od minulosti do současného období.
V tomto směru je nutné:
  - a) navázat na (v předchozích materiálech formulované) úkoly strategického významu a dosahu,
  - b) dbát o průběžné zajišťování periodicky i situačně se opakujících akcí, které mají dlouhodobou tradici a žádoucí perspektivy dalšího vývoje (Psychologické dny, konference s mezinárodní účastí, odpovídající účast zástupců ČSPS na světových kongresech a dalších mezinárodních konferencích a sympoziích),
  - c) posilovat prvky integrace a koordinace ve spolupráci se SPS.
2. Vyvíjet nepřetržité úsilí o mnohostranné a důsledné legislativní řešení všech aspektů psychologické činnosti v co nejširším možném rozsahu a ve všech dostupných oblastech. V této souvislosti je třeba se zabývat otázkami legislativního zajištění psychologické činnosti ve vztahu ke společenské praxi. Jde zejména o:
  - a) vypracování zásad činnosti psychologa (podnikového, poradenského, pedagogického, klinického a pod.), včetně norem a organizačních směrnic celostátně závazných pro psychologickou práci v uvedených oblastech (například je nutno řešit otázky závaznosti psychologického vyšetření, spolupráce psychologů s vedoucími pracovníky a s odborníky dalších profesí při uplatňování jeho výsledků ve společenské praxi, podílu psychologie na profesní orientaci, přípravě k povolání a na výběru pracovníků všech profesí),

- b) postupné zdokonalování jednotlivých forem uplatňování psychologie ve společenské praxi (psychologické služby, instituce podnikových psychologů, postavení klinických psychologů, psychologů v pedagogicko-psychologických poradnách a pod.) včetně novelizace funkčního a platového zařazení psychologů v jednotlivých resortech,
- c) přesnější vymezení práv a povinností ČSPS jako odborného a společenského garanta kvality psychologické práce v oblasti základního výzkumu, ale zejména ve všech aplikačních oblastech uplatnění psychologie ve společenské a hospodářské praxi.

Je třeba zabezpečit i legislativní řešení některých, pro rozvoj psychologie mimořádně závažných, vnitřních záležitostí oboru z hlediska ČSPS a v jejím rámci, a to zejména:

- d) odpovídající inovaci vysokoškolského psychologického studia, která by směřovala k zajištění přiměřené celkové profesní a kvalifikační připravenosti psychologů k výkonu práce, včetně stanovení závazných forem dalšího rozvíjení jejich kvalifikace,
  - e) ve spolupráci s KOVS pokračovat v novelizaci dosavadních stanov ČSPS a v návaznosti na ně zpracovat organizační řád ČSPS,
  - f) přípravu podmínek pro vypracování etického kodexu profese psychologa ČSSR.
3. Aktivizovat práci všech psychologů působících v základních teoretických, aplikovaných, ale i v některých nových oborech. V této souvislosti by se mělo jednat o:
- a) zprostředkování intenzivnější vzájemné výměny informací a těsnější, spolupráce mezi psychology jednotlivých pracovišť a specializací, zejména prostřednictvím rozvíjení činnosti poboček a sekcí,
  - b) ovlivňování kvality práce těchto orgánů ČSPS a soustavné sledování jejího dopadu na jednotlivé, zejména mladé členy,
  - c) rozvíjení činnosti v oboru ve spolupráci a v souladu s psychologickými pracovišti v SSR a v dalších socialistických zemích,
  - d) spolupráci s psychology v dalších zemích světa s důrazem na posilování kritické výměny odborných informací a vědecké literatury,
  - e) zaměřování časové nejbližších aktivit všech členů ČSPS v souladu s Mezinárodním rokem míru, i o dlouhodobé zvýšení podílu psychologie v tomto směru,
  - f) zvyšování zájmu všech psychologů o vlastní podíl na řešení koncepčních otázek oboru, jeho uplatnění ve společnosti i jeho celkové společenské prestiže,
  - g) zkoumání možnosti vybudování informačního centra psychologických věd v ČSSR.
4. Ovlivňovat kvalitu ediční činnosti v psychologii a v tomto směru:
- a) přispět k zajištění odpovídající úrovně publikací zásadního charakteru, zejména učebnic a základních teoretických prací,
  - b) zajistit dosažení odpovídající úrovně i u populárně vědeckých psychologických publikací,
  - c) působit ve směru větší koordinace vydávání účelových publikací a resortního psychologického tisku, zejména učebních textů.
5. Zvýšit úsilí o všestrannou popularizaci psychologických poznatků jakož i činnosti psychologie na veřejnosti. Překročit v tomto směru dosavadní

- úroveň pouhé osvěty a kromě poznávací rozvíjet i formativní stránku uplatnění psychologie v socialistické společnosti.
6. V souvislosti s rostoucím významem lidského faktoru v současné etapě budování socialistické společnosti usilovat o zařazení výuky psychologie do výchovně vzdělávacího procesu na středních školách všech typů a na těch vysokých školách, které připravují budoucí vedoucí pracovníky.
  7. Zesílit pomoc psychologů ve výchově jako celoživotním procesu, zejména s důrazem na výchovu rodinnou.
  8. Po obsahové a organizační stránce zajistit konání VII. sjezdu československých psychologů v roce 1990.
  9. K zajištění uvedených úkolů programového charakteru a dlouhodobého dosahu každoročně zpracovat rámcový plán činnosti s konkrétně vymezenou odpovědností a přesně stanovenými termíny realizace.

Za hlavní výbor ČSPS: K. Pavlica

**ZLOŽENIE HLAVNÉHO VÝBORU ČSPS ZVOLENÉHO ZJAZDOM
DŇA 30. JÚNA 1986 V PRAHE
A PREDSEDNÍCTVA ČSPS ZVOLENÉHO NA USTANOVUJÚCEJ
SCHÔDZI HLAVNÉHO VÝBORU ČSPS
DŇA 30. JÚNA 1986 V PRAHE**

Predsedníctvo ČSPS:

1. Prof. PhDr. Karel Pavlica, DrSc. — predseda
prac.: VŠP ÚV KSČ, Martiho 31, 162 52 Praha 6
tel.: 33 72 160
sekr.: 33 72 161
2. Prof. PhDr. Július Boroš, DrSc. — I. podpredseda
prac.: Psychologický ústav UK, Gondova 2,
811 02 Bratislava
tel.: 56 471-9
3. PhDr. Jaroslav Hlavsa, DrSc. — II. podpredseda
prac.: Psychologický ústav ČSAV, Husova 4,
110 00 Praha 1
tel.: 24 93 91
kl. 532
4. PhDr. Eva Bedrnová, CSc., vedecká tajomníčka
prac.: VŠE — fakulta riadenia, nám. A. Zápotockého 4,
130 00 Praha 3
tel.: 21 25 418
5. PhDr. Jana Nováčková — hospodárka
prac.: Psychologický ústav ČSAV, Husova 4,
110 00 Praha 1
tel.: 24 93 91
kl. 371

Ďalší členovia predsedníctva:

6. Prof. PhDr. Miloslav Kodým, CSc.
prac.: Psychologický ústav ČSAV, Husova 4,
110 00 Praha 1
tel.: 26 55 31

7. PhDr. Eduard Urban
prac.: FF UK, katedra psychológie, Hradčanské nám. 5,
118 42 Praha 1
tel.: 2193
kl. 249
8. PhDr. Milan Kubalák, CSc. — podpredseda SPS
prac.: Slovnaft, n. p., 824 12 Bratislava
tel.: 24 77 30
9. PhDr. Ivan Šípoš, DrSc. — predseda OS SPS
Bratislava
prac.: Ústav experimentálnej psychológie
pri SAV, Kocelova 15, 821 08 Bratislava
tel.: 662 19
653 14
10. PhDr. Tatiana Taročková, CSc. — vedecká
tajomníčka SPS
prac.: Psychologický ústav UK, Gondova 2,
811 02 Bratislava
tel.: 564 71-9
11. PhDr. Elena Hradiská, CSc. — redaktorka bulletinu
„Psychológ v Československu“
prac.: Fil. fakulta UK, katedra žurnalistiky, Gondova 2,
818 01 Bratislava
tel.: 564 71-9
12. PhDr. Ján Danko, CSc.
prac.: Okresná pedagog. vých. poradňa, Sov. armády,
075 01 Trebišov
tel.: 422 37

Ďalší členovia HV — predsedovia pobočiek

13. Peter Grinninger, prom. psych. — predseda pob.
České Budějovice
prac.: Detská psych. liečebňa, 391 61 Opařany
tel.: 937 Tábor
952 11
952 12
14. PhDr. Věra Hodková — predsedníčka pob. Ústí n/Lab.
prac.: OÚNZ, DPA, ČSA bl. 38, 434 01 Most
tel.: 945/6914
15. Doc. PhDr. Vladimír Hrabal, CSc. — predseda
pob. Praha
prac.: PF, katedra psychológie, M. D. Rettigové 4,
110 00 Praha 1
tel.: 29 87 51
kl. 360
16. PhDr. Olga Kolaříková, CSc. — predsedníčka pob. Brno
prac.: Ústav pre výskum spoločenského vedomia
ČSAV, Mendlovo nám. 1, 602 00 Brno
tel.: 3160
kl. 364
17. PhDr. Ing. Otto Kožušník — predseda pob. Ostrava
prac.: GR, koncern. OKD, nám. Říjnové rev. 6,
728 30 Ostrava I
tel.: 217
kl. 2529
18. PhDr. MUDr. Přemysl Mohapl, CSc. — predseda pob.
Olomouc
prac.: FF UP, katedra psych., Křížkovského 10,
772 00 Olomouc
tel.: 224 41

19. PhDr. Taťána Stránská, CSc. — predsedkyňa pob.
Hradec Králové
prac.: PF, katedra psychológie, V. I. Lenina 301,
501 91 Hradec Králové tel.: 263 40
20. PhDr. Blanka Šestáková — predsedkyňa pob. Plzeň
prac.: KPPP, Prokopova 30, 301 00 Plzeň tel.: 372 09
- Ostatní členovia HV
21. Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc.
byt: Ovenceká 34, 170 00 Praha 7 tel.: 37 07 91
22. Doc. PhDr. Václav Hošek, DrSc.
prac.: VÚT FTVS UK, Újezd 450, 118 00 Praha 1 tel.: 53 75 41
23. Doc. PhDr. Jaroslav Hudeček, CSc.
prac.: Ústav pre výskum spol. vedomia ČSAV,
Mendlovo nám. 1, 602 00 Brno tel.: 3160
24. PhDr. Alena Marešová
prac.: Správa SNV ČSR, p. ú. 44, schr. 3,
140 00 Praha 4 tel.: 43 57 51
kl. 668
25. PhDr. Ivo Sedláček
prac.: MPSV ČSR, Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2 tel.: 2118
kl. 682
26. Doc. PhDr. Jiří Sedlák, CSc.
prac.: FF UJEP, kat. psychológie, A. Nováka 1,
602 00 Brno tel.: 75 00 50
kl. 354
27. PhDr. Jaroslav Šturma
prac.: Detská psych. liečebňa, 250 95 Dolní Počernice,
Praha 9 tel.: 74 23 51
Sekretariát ČSPS: nábr. B. Engelse 6,
128 00 Praha 2 tel.: 29 57 84
Věra Filecová, tajomníčka
Věra Franclová, referent

RÁMCOVÝ PROGRAM ČINNOSTI SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

Rámcový program činnosti SPS pri SAV vychádza:

- zo záverov XVII. zjazdu KSČ, zjazdu KSS, z nadväzujúcich straníckych uznesení a ďalších dokumentov;
- nadväzuje na „Akčný program ČSPS pri ČSAV“, ktorý bol prerokovaný a upravený 11. 9. 1986;
- nadväzuje na plány práce SPS pri SAV z rokov 1982—1985, vychádza zo Stanov SPS a záverov Valného zhromaždenia SPS pri SAV z decembra 1985.

Psychologické vedy rozvíjané v SSR dosiahli v posledných rokoch viaceré významné čiastkové výsledky. Viaceré z nich sú známe nielen doma, ale prenikli aj do zahraničia. Významné je konštatovanie, že sa slovenská psycholó-

gia v rámci celej československej psychológie rozvíja po teoretickej, metodologickej, ale aj aplikáčnej stránke na dialekticko-materialistických základoch a princípoch marxizmu-leninizmu. Významne k tomu prispieva opieranie sa o informácie z psychologických pracovísk v ZSSR a ďalších socialistických krajin, aj keď je spolupráca v tomto smere nie dostatočne rozvinutá.

Vychádzajúc zo záverov XVII. zjazdu KSČ a zjazdu KSS bude potrebné konkrétne smery a úlohy ďalšieho rozvoja a uplatnenia slovenskej psychológie v rámci úloh vied spoločenských nasmerovať tak, aby „... s väčšou smelosťou a sústredenosťou analyzovala život našej spoločnosti, zameriavala svoje úsilie na vypracúvanie koncepcií a návrhov slúžiacich na urýchľovanie sociálneho a ekonomického rozvoja, na zdokonaľovanie hospodárskeho mechanizmu, na prognózovanie ďalšieho spoločenského vývinu“.

Od psychológov a jednotlivých psychologických pracovísk v SSR, psychológov pôsobiacich samostatne v rozličných oblastiach spoločenskej a hospodárskej praxe sa po zjazdoch našej strany očakáva, že sa podstatne zvýši ich podiel na riešení uvedených, ale aj ďalších úloh. To si však vyžaduje, aby SPS pri SAV, jej Hlavný výbor a výbory oblastných skupín (v úzkej spolupráci s ČSPS pri ČSAV) viedli svojich členov ku stále aktívnejším a konkrétnejším formám a spôsobom skúmania, objasňovania a riešenia nových skutočne aktuálnych úloh a problémov, s ktorými sa stretávame a aj naďalej budeme stretávať v etape budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Požiadavka prepojenia spoločenských vied s praxou nie je nová. Opätovne sa však nastoluje potreba výraznejšej účasti psychológie predovšetkým na riešení tých aktuálnych a kľúčových problémov rozvoja našej spoločnosti, ktoré vyplývajú z nutnosti utvárať spoločenské vedomie, názory, postoje, presvedčenie, spoločensky závažné hodnoty a ciele v rámci socialistickeho spôsobu života.

V súlade s Rámcovým programom ČSPS pri ČSAV zameriame v súčasnosti pozornosť v psychológii k ešte komplexnejším otázkam, ktoré sa dotýkajú života a práce človeka v spoločnosti. Ukazuje sa, že spoločenský pokrok bude aj v ďalšej fáze vývinu socialistickej spoločnosti nerozlučne spätý predovšetkým s kvalitou všetkých existujúcich ľudských zdrojov. Je nám iste jasné, že ich všestranná aktivizácia v spoločnosti je nepredstaviteľná bez čo najširšieho uplatnenia psychológie, a to tak po stránke teoretickej, metodologickej i aplikáčnej. Predpokladá sa, že pri plnení týchto úloh zohrá významnú úlohu rozpracovanie dokumentov zjazdov našej strany do plánov práce na všetkých úsekoch, kde psychológovia v SSR pracujú i do plánov práce oblastných skupín a odborných sekcií. Bude vhodné využiť teoretické a metodologické bohatstvo XXVII. zjazdu KSSZ. Niektoré podnety odzneli na Celoštátnom seminári psychológov k záverom XVII. zjazdu KSČ i seminári SPS s oblastným zameraním v októbri t. r.

Od SPS pri SAV, ktorá združuje rozhodujúcu väčšinu slovenských psychológov, sa žiada, aby aj z hľadiska uvedených skúseností svojou činnosťou predovšetkým prispievala k:

- a) zabezpečeniu dokonalejšej koordinácie v pôsobení jednotlivých pracovísk teoretickej a aplikovanej psychológie a k dôkladnejšej informácii medzi nimi; ako aj k zabezpečeniu inštitucionalizácie psychologických pracovísk na úrovni vedecko-výskumnej a aplikáčnej;
- b) priebežnému a plynulému usmerňovaniu vývinu celého odboru a jeho jed-

notlivých disciplín a prevzala tak aspoň do určitej miery funkciu odbornej spoločenskej kontroly;

c) sledovaniu pregraduálnej prípravy psychológov a rozvoju i kvalite všetkých ďalších foriem kvalifikačnej prípravy psychológov z hľadiska teoretického, metodologického a organizačno-realizačného.

Za významný považujeme návrh na premyslenie možnosti sledovania ohlasov verejnosti na aplikáciu psychológie a na činnosť psychológov v rôznych oblastiach spoločenskej praxe.

KONKRÉTNE ÚLOHY SPS PRI SAV NA OBDOBIE ROKOV 1986—1990

Pre zabezpečenie progresívneho rozvoja psychologických vied a ich všestranného uplatnenia v praxi SSR sa javí ako naliehavé:

1. Zabezpečiť kontinuitu činnosti SPS pri SAV od minulosti do súčasnosti. V tomto smere považujeme za potrebné:

— preanalyzovať a nadviazať na ciele a úlohy, ktoré majú prioritný význam a dosah;

— vypracovať v úzkej spolupráci s ČSPS pri ČSAV zoznam a potom plán periodicky sa opakujúcich odborných podujatí, ktoré majú tradíciu, resp. tých, ktoré sú žiadúce vzhľadom na perspektívy rozvoja (psychologické dni, konferencie či semináre s medzinárodnou účasťou a i.);

— cielavedome a systematicky posudzovať interpretáciu a kooperáciu v spolupráci s ČSPS pri ČSAV.

2. Vyvinúť úsilie aj v rámci HV ČSPS o mnohostranné a dôsledné legislatívne riešenie rozhodujúcich aspektov psychologickéj činnosti a osobitným dôrazom vo vzťahu ku spoločenskej praxi. Z tohto hľadiska pôjde o:

— vyvinutie novej iniciatívy na zakotvenie „Psychologických služieb“ ako odbornej prospoločenskej profesionálnej práce psychológov do oficiálnych dokumentov vlády SSR;

— vypracovanie zásad práce (štatútov?) psychológa (poradenského, podnikového, klinického, pedagogického a pod.) s vypracovaním noriem a organizačných smerníc záväzných pre psychologickú prácu v daných oblastiach (napr. záväznosť psychologického vyšetrenia, spolupráca psychológov s vedúcimi pracovníkmi a s odborníkmi ďalších profesií pri uplatňovaní jeho výsledkov v spoločenskej praxi, účasti psychológie na profesionálnej orientácii, príprave na povolanie, na výber pracovníkov a pod.);

— postupné zdokonalovanie jednotlivých foriem uplatňovania psychológie v spoločenskej praxi (psychologické služby, inštitúcie podnikových psychológov, postavenie klinických psychológov, psychológov v poradniach a pod.) vrátane prerokovania funkčného a platového zaradenia psychológov v jednotlivých rezortoch;

— presnejšie vymedzenie práv a povinností SPS pri SAV ako odborného, ideového a spoločenského garanta kvality psychologickéj práce v oblasti základného výskumu, ale najmä vo všetkých aplikačných oblastiach spoločenskej a hospodárskej praxe.

V spolupráci s ČSPS pri ČSAV sa pokúsiť riešiť niektoré s rozvojom psychológie veľmi úzko súvisiace problémy:

— zaoberať sa inováciou vysokoškolského psychologického štúdia s cieľom zabezpečiť primeranú celkovú profesionálnu a kvalifikačnú pripravenosť psychológov na vykonávanie práce, vrátane záväzných noriem ďalšieho rozvíjania ich kvalifikácie,

— v nadväznosti na novelizované Stanovy ČSPS pri ČSAV novelizovať doterajšie Stanovy SPS pri SAV, vydať ich a distribuovať všetkým členom. V nadväznosti na novelizované Stanovy pristúpiť k vypracovaniu Organizačného poriadku SPS pri SAV,

— preskúmať možnosti a podmienky pre vypracovanie jednotného etického kódexu profesie psychológa v ČSSR.

3. S cieľom aktivizovania práce všetkých psychológov pôsobiacich v základných teoretických, aplikovaných, ale aj v niektorých nových oblastiach bude potrebné:

— hľadať účinnejšie metódy a formy intenzívnejšej vzájomnej výmeny informácií a užšej spolupráce medzi psychológmi jednotlivých špecializácií a pracovísk, najmä premyslenejšou a plánovitejšou prácou oblastí a sekcií s osobitným zreteľom na mladých členov,

— rozvíjať spoluprácu s psychologickými inštitúciami v ZSSR a v krajinách socialistického spoločenstva a pri rozvíjaní spolupráce s ďalšími krajinami, kľasť dôraz na posilňovanie kritického prístupu pri výmene odborných informácií a vedeckej literatúry,

— vyvíjať úsilie na prehlbovanie záujmu všetkých psychológov na riešení koncepčných otázok psychológie i jej spoločenskej prestíže,

— preskúmať možnosti aktivizácie členov SPS pri SAV v rámci psychológie mieru s cieľom zvýšiť podiel psychologických vied v tomto smere,

4. V súvislosti s edičnou činnosťou v psychológii:

— sledovať a zabezpečovať zodpovedajúcu úroveň publikácii zásadného významu, najmä učebníc a základných teoretických prác. To isté uplatňovať aj pokiaľ ide o úroveň populárno-vedeckých publikácií,

— v rámci možností koordinovať vydávanie účelových publikácií a publikácií vydávaných rezortami, no najmä účelových textov,

— stabilizovať vydávanie bulletinu ČSPS a SPS „Psychológ v Československu“ s dôrazom na stále vyššiu kvalitu jeho oideovo-odbornej úrovne a hľadať ďalšie možnosti na zostavenie prispievateľov z ČSPS.

5. Hľadať možnosti na širšiu popularizáciu psychologických údajov, ako aj činnosti psychológov v širokej verejnosti. Popri pôsobení osvetovom a poznávacom, sústrediť sa na formatívnu stránku uplatnenia psychológie.

6. V dôsledku rastúceho významu ľudského faktora v súčasnej etape budovania socialistickej spoločnosti prebojovať zaradenie kvalitnej výučby psychológie do výchovno-vzdelávacieho procesu na stredných školách všetkých typov a na tých vysokých školách, ktoré pripravujú budúcich vedúcich pracovníkov.

7. Organizačne a obsahovo pripraviť VII. zjazd SPS pri SAV.

8. Počnúc rokom 1987 a potom každoročne vypracovať rámcový plán činnosti predsedníctva a výboru SPS s konkrétne vymedzenou zodpovednosťou a určitými termínmi realizácie.

Július Boroš
predseda SPS pri SAV

SEMINÁR: ÚLOHY PSYCHOLÓGIE PO XVII. ZJAZDE KSČ A ZJAZDE KSS

Koncom októbra sa stretli delegáti a hostia Slovenskej psychologickéj spoločnosti na seminári „Úlohy psychológie po XVII. zjazde KSČ a zjazde KSS“, ktorý sa konal v Bratislave. Vzhľadom na to, že zo seminára vyjde zborník, uverejňujeme len program seminára a záverečné slovo predsedu SPS prof. PhDr. J. Boroša, DrSc.

Program seminára

Prof. PhDr. J. Boroš, DrSc.:

Úlohy Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV po zjazdoch KSČ a KSS v SSR (hlavný referát)

člen korešpondent ČSAV a SAV D. Kováč, DrSc.:

Nové spoločenské zadania vyžadujú angažované stratégie vývoja psychológie

Prof. PhDr. J. Hvozdič, DrSc.:

Niektoré novšie smery, možnosti a problémy uplatnenia psychológie a psychologického výskumu v oblasti školstva

PhDr. I. Šípoš, DrSc. a kol.:

Perspektívy práce oblastných skupín SPS po XVII. zjazde KSČ

PhDr. J. Daniel, CSc. — PhDr. M. Kubalák, CSc.:

Psychológia práce v SSR po XVII. zjazde KSČ

Prof. PhDr. O. Kondáš, DrSc. — doc. PhDr. A. Stančák, CSc.:

Námety k uplatňovaniu záverov XVII. zjazdu KSČ v oblasti klinickej psychológie

Doc. PhDr. T. Kollárik, CSc. a kol.:

Rozvoj sociálnej psychológie v duchu záverov XVII. zjazdu KSČ

Doc. PhDr. L. Ďurič, CSc. a kol.:

Základné úlohy pedagogickej, školskej a učiteľskej psychológie po XVII. zjazde KSČ a zjazde KSS

Doc. PhDr. J. Koščo, CSc. a kol.:

Súčasný stav, perspektívy a možnosti rozvoja psychologického poradenstva v našej spoločnosti

PhDr. M. Brožíková, CSc. a kol.:

Vývinová psychológia po XVII. zjazde KSČ

Doc. PhDr. G. Dianiška, CSc. a kol.:

Rozvoj vojenskej psychológie po XVII. zjazde KSČ

Prof. PhDr. L. Požár, CSc. a kol.:

Patopsychológia na pomoc špeciálnopsychologickej praxi

Diskusia

Záver:

Vážené súdružky a súdruhovia,

naš seminár sa koná v ovzduší, ktoré si vyžaduje zvýšenú aktivitu celej našej spoločnosti po zjazdoch Komunistickej strany. Načrtol prakticky vo všetkých hlavných oblastiach našej práce súčasný stav, ale najmä úlohy, ktoré

nás ako psychologov čakajú a ktoré plníme a budeme plniť a ani nie za päť rokov bilancovať.

Bude na vedúcich pracovísk, ale aj na nás všetkých, ktorým psychológia vo vzťahu k spoločnosti leží na srdci, aby rokovanie tohoto seminára bol impulzom pre zintenzívnenie našej práce pri skúmaní, objasňovaní a riešení nových, skutočne aktuálnych otázok, o ktorých sa tu veľmi zasvätené hovorilo.

Už v predchádzajúcom období bola pozornosť sústredená na riešenie takých kľúčových problémov rozvoja socialistickej spoločnosti, ktoré bezprostredne súvisia s nutnosťou utvárania socialistickeho spoločenského vedomia, názorov, postojov, presvedčení, spoločensko-závažných hodnôt a cieľov ľudí v rámci socialistickeho spôsobu života.

V súčasnosti, ako to bolo zreteľne zvýraznené vo vystúpeniach, nám prichodí sústrediť pozornosť k ešte komplexnejším otázkam dotýkajúcich sa života a práce človeka v spoločnosti. Spoločenský pokrok sa totiž nerozlučne spája predovšetkým s kvalitou všetkých existujúcich ľudských zdrojov, ktorých všestranná aktivizácia je nepredstaviteľná bez čo najširšieho uplatnenia psychológie, a to tak po stránke teoretickej, metodologickej a aplikačnej.

Bude potrebné zamyslieť sa na jednej strane nad tým, ako sledovať a systematicky usmerňovať pôsobenie jednotlivých psychologov z hľadiska zabezpečenia zodpovedajúcej kvality ich činnosti, no na druhej strane premyslenejšie a sústavnejšie žiadúcim smerom ovplyvňovať verejnú mienku.

Popri významných zámeroch a cieľoch, ktoré sú odrazom rozpracovania záverov zjazdu strany na hlavné oblasti našej práce a ktoré na seminári odzneli v jednotlivých vystúpeniach, je nám potrebné venovať pozornosť aj ďalším problémom, pred riešením ktorých stojíme. Z viacerých spomením opäť aspoň tie, z hľadiska psychologickej spoločnosti najdôležitejšie:

Na prvom mieste si treba uvedomiť, že zabezpečiť naďalej vzostupný vývoj našej psychológie, jej jednotlivých disciplín a jej všestranného uplatnenia v praxi si nutne žiada kontinuitu, nadviazanie na všetko pozitívne čo sme dosiahli a vo vzťahoch k tomu si vytyčovať nové aktuálne ciele a úlohy.

Naďalej budeme vyvíjať úsilie o mnohostranné a dôsledné legislatívne riešenie všetkých aspektov psychologickej činnosti v čo najširšom možnom rozsahu a vo všetkých dostupných oblastiach. Pôjde najmä o otázky legislatívneho zabezpečenia psychologickej činnosti vo vzťahu ku spoločenskej praxi.

Urobíme pokus o vypracovanie zásad práce psychológa (poradenského, podnikového, klinického, pedagogického a pod.), pokus o vypracovanie noriem a organizačných smerníc záväzných pre psychologickú prácu v daných oblastiach (napr. záväznosť psychologického vyšetrenia, spolupráca psychológa s vedúcimi pracovníkmi a odborníkmi ďalších oblastí či profesií pri uplatňovaní ich výsledkov v spoločenskej praxi, účasti psychológie na profesionálnej orientácii, príprave na povolanie, na výber pracovníkov a pod.). Budeme venovať pozornosť postupnému zdokonaľovaniu jednotlivých foriem uplatňovania psychológie v spoločenskej praxi (psychologické služby, inštitúcie podnikových psychologov, postavenie klinických psychologov, psychologov v poradniach a pod.), vrátane prerokovania funkčného a platového zaradenia psychologov v jednotlivých rezortoch. Nezanedbáme ani možnosť preskúmania možností a podmienok pre vypracovanie jednotného etického kódexu profesie psychológa v ČSSR.

S cieľom aktivizovania práce, podľa možností všetkých psychológov (tu mi prichodí poznamenať, že sa začínajú vytvárať a aktivizovať skupiny na báze mimo SPS pri SAV) pôsobiacich v základných, teoretických, aplikovaných, ale aj v niektorých nových oblastiach bude slubné:

— hľadať účinnejšie metódy a formy intenzívnejšej výmeny informácií a užšej spolupráce medzi psychológmi jednotlivých špecializácií a pracovísk, najmä premyslenejšou a plánovitejšou prácou oblastí a odborných sekcií s osobitným zreteľom na mladých členov,

— rozvíjať spoluprácu s psychologickými inštitúciami v ZSSR a v krajinách socialistického spoločenstva a pri rozvíjaní spolupráce s ďalšími krajinami klásť dôraz na posilňovanie kritického prístupu pri výmene odborných informácií a vedeckej literatúry,

— vyvíjať úsilie na prehlbovanie záujmu psychológov na riešení koncepčných otázok psychológie i jej spoločenskej prestíže,

— preskúmať možnosti aktivizácie členov SPS pri SAV v rámci psychológie mieru s cieľom zvýšiť podiel psychologických vied v tomto smere.

Zvýšenú pozornosť venujeme kvalite edičnej činnosti z oblasti psychologických vied, a to nielen v súvislosti s publikáciami zásadného významu (najmä základných teoretických prác a učebníc), ale aj populárno vedeckým publikáciami, kde bude potrebné od doterajšej osvetárskej úrovne prejsť viac k poznávacej, ale najmä formatívnej stránke uplatnenia psychológie v socialistickej spoločnosti.

Veľa sa hovorí a hovorili sme o tom aj dnes, o rastúcom význame ľudského činiteľa, a to je pre nás podnet, aby sme usilovali o zaradenie výučby psychológie do výchovno-vzdelávacieho procesu na stredných školách všetkých typov a na tých vysokých školách, ktoré pripravujú budúcich vedúcich pracovníkov.

V súvislosti s obsahovým zameraním VII. zjazdu predsedníctvo ÚV SPS zvažovalo predbežne nasledovné ústredné tézy:

- a) „Psychológia a efektivita ľudského činiteľa“
- b) „Psychologické vedy a sociálno-ekonomický rozvoj“
- c) „Psychologické vedy a efektivita ľudského činiteľa v sociálno-ekonomickom rozvoji“.

Ústredný výbor SPS pri SAV prikróčí k riešeniu ďalších otázok a úloh napr. vydanie zborníka z tohoto seminára, konštituovanie sekcie psychológie mieru, preskúmanie možnosti na započatie rozvoja politickej psychológie atď.

Úloh, ako sme počuli, je veľa, sú náročné. Myslím, že bude potrebné z hľadiska stavovskej hrdosti, aby sme všetci hlboko zvažovali to, ako ďalej, ako lepšie na marxisticko-leninských základoch rozvíjať a napomáhať strane a spoločnosti v napredovaní pri plnení vytýčených cieľov.

Tento, práve sa končiaci seminár, na ktorom sme sa usilovali rozpracovať závery XVII. zjazdu KSČ a zjazdu KSS na podmienky našej SPS pri SAV, by mal nás, ale nielen nás, všetkých našich kolegov a spolupracovníkov zapáliť pre tieto úlohy a ciele. V súčasných, nie vždy priaznivo naklonených podmienkach, si to od nás bude žiadať veľa úsilia i sebazaprenia. Môže nás však o. i. hriať pocit, že vlastne všetko to, čo robíme, robíme pre človeka, pre lepšie jeho poznanie a často i pre jeho vlastné sebazpoznanie. A to je činnosť vysoko záslužná a treba veriť, že sa dočkáme aj vhodného ocenenia.

V mene ÚV SPS pri SAV a prostredníctvom vás všetkých psychológov vo-

lám k práci, k plneniu úloh, o ktorých sa dnes hovorilo (ale prirodzene aj ďalších úloh) a boli aj konkretizované. To, čo tu odznelo, bude čierne na bielom v zborníku. Bude teda možné porovnanie, kde sme a kde budeme o rok, či o päť rokov, pri bilancovaní 8. päťročnice.

Úprimne ďakujem všetkým, ktorí prispeli k úspešnému priebehu tohoto seminára, najmä tým, ktorí aktívne prispeli do obsahu či už ako referenti, alebo spoluautori. Seminár splnil svoje poslanie, vytýčené ciele. Bol to čas dobre využity.

Ďakujem členom ÚV SPS pri SAV, ktorí obsahovo a organizačne seminár pripravili. Zaželajme si pri plnení záverov tohto seminára a zvlášť pri plnení úloh vhodné pracovné podmienky, dobré medziludské vzťahy, pohodu a dobré zdravie.

AKTUÁLNE PROBLÉMY PSYCHOLÓGIE VÝTVARNÉHO UMENIA, ARCHITEKTÚRY A ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Stalo sa už tradíciou, že psychológovia zaoberajúci sa otázkami psychológie umenia, stretávajú sa každý rok na pracovnej konferencii v Brne. Aj štvrtá pracovná konferencia psychológov umenia ČSSR, ktorú usporiadala Sekcia psychológie umenia ČSPS pri ČSAV, sa konala v juhomoravskej metropole, na pôde Univerzity Jana Evangelistu Purkyně. Na celodennom rokovaní sa tu dňa 24. júna 1986 zišli psychológovia s výtvarníkmi, architektmi a umenovedcami, aby sa spoločne zamýšľali nad aktuálnymi problémami psychológie výtvarného umenia, architektúry a životného prostredia.

Zo sedemnástich prihlásených odznelo štrnásť príspevkov, ako aj úvodné slovo tajomníka sekcie J. Viewegha z ÚPVSU ČSAV v Brne. Hovoril o interdisciplinárnom charaktere súčasnej vedy, o podnetoch, ktoré psychológii môže priniesť umenie, i o tom, čím môže umeniu prispieť psychológia. Psychológiu umenia charakterizoval ako interdisciplínu par excellence, jej hlavnou úlohou je v spolupráci s umenovednými odbormi hľadať a rozpracovávať spoločné tematické okruhy, ktoré by najadekvátnejšie vyjadrili vysoko komplexný jav umenia.

E. Řehulka z PdF UJEP v Brne sa zaoberal vzťahom výtvarnej kultúry a psychológie. Pokúsil sa rozlíšiť pojmy kultúra a umenie, rozvinul Kaganovo a Brožíkovo chápanie umeleckej kultúry a naznačil súvislosti medzi psychológiou výtvarnej kultúry a tvorbou všeobecnej marxistickej teórie kultúry, ktorú môže psychológia výtvarného umenia významne obohatiť.

E. Mistrík, estetik z VŠMU v Bratislave, sa v príspevku nazvanom Exaktné (?) metódy výskumu tvorby výtvarného diela zamýšľal nad pomocou, ktorú môže psychológia poskytnúť estetike. Za neefektívne označil voľné priradovanie psychologických procesov k estetickým, ako sa s ním môžeme stretnúť napr. u H. Reada. Ako príklad účelného prístupu uviedol E. Gombričovu analýzu bezprostredného estetického zmyslu psychických procesov.

D. Podracká z PÚ FFUK v Bratislave predniesla referát vypracovaný spolu s A. Okruhlicovou z toho istého pracoviska. Týkal sa použitia biografickej metódy u výtvarných umelcov. Autorky skúmali 25 príslušníkov Avant-

gardy 38 pomocou dotazníka životnej retrospektívy a oboznámili prítomných s niektorými výsledkami týkajúcimi sa obdobia detstva a mládenectva.

Typológiou výtvarných umelcov sa zaoberal Z. Petrželka z PÚ ČSAV v Prahe. Zdôraznil užitočnosť typológie osobnosti vo vzťahu k tvorivému procesu, kritizoval však jej nekoncepčné použitie u H. Reada a J. Evansovej, ktorí, hoci obaja vychádzali z Jungovej typológie, dospeli k protikladnému zaradeniu tých istých umelcov. Zdôraznil nevyhnutnosť stanoviť verifikovateľné kritériá pre typologickú analýzu výtvarných umelcov a zohľadniť pri analýze tvorby vždy nielen typologické, ale aj kultúrno-spoločenské vplyvy, vplyvy umeleckej tradície a konkrétnej situácie vzniku toho-ktorého diela.

J. Kulka, pracovník brnenskej JAMU, sa zamýšľal nad estetikou a psychológiou výtvarného myslenia v 20. storočí. Opierajúc sa o názory viacerých teoretikov umenia vyzdvihol najmä fakt, že podstatou výtvarného umenia nie je videnie, ale chápanie sveta a sebaujadrenie umelca. Hovoril o dialektike vývinu, vzájomnom ovplyvňovaní i prelínaní rozličných umeleckých názorov a smerov a naznačil charakteristické znaky súčasného výtvarného umenia.

J. Hlavsa z PÚ ČSAV v Prahe nazval svoj príspevok „Homocreans“ vo výtvarnom umení. Poukázal v ňom na možnosti spolupráce psychológie tvorivosti a ikonológie pri interpretácii výtvarných diel. Prítomnosť témy tvorivého človeka i všeobecných princípov tvorivosti vo výtvarnom umení dokumentoval mnohými príkladmi z dejín umenia.

Klinický psychológ z Pardubic a amatérsky fotograf A. Šimek obrátil v príspevku *Fotografia* ako medziludské stretnutie, pozornosť na to, čo sa deje medzi ľuďmi pred a za fotografickou kamerou. Podelil sa s prítomnými o svoje skúsenosti fotografujúceho psychológa a snažil sa v nich hľadať možnosti, ako uplatniť fotografovanie pri budovaní otvorených a na dôvere založených vzťahov medzi ľuďmi.

Môže dnes psychológ dotvárať prostredie?, pýtala sa vo svojom vystúpení českobudějovická výtvarníčka D. Puchnarová. Vyzvala k užšej spolupráci medzi psychológmi a výtvarníkmi, ktorí sa zaoberajú estetickou stránkou životného prostredia. Psychológovia by mohli pomôcť umelcom poznať, ako ich diela pôsobia na ľudí, súčasne by mohli učiť ľudí umelecké dielo adekvátne vnímať. O týchto otázkach by bolo užitočné začať diskusiu aj na stránkach populárnovedeckých časopisov.

A. Urbančeková z PdF v Banskej Bystrici hovorila o aktualizácii psychológie výtvarného umenia pre rozvoj osobnosti vysokoškolákov. Prezentovala výsledky plagátovej tvorby poslucháčov pedagogickej a lekárskej fakulty a oboznámila prítomných s výsledkami prieskumu, ktorý medzi nimi uskutočnila. Zdôraznila potrebu estetického výchovy a výchovy umením pre rozvoj osobnosti, potrebu starostlivosti o talenty, spolupatričnosti českej a slovenskej kultúry a súčinnosti so svetovým trendom v tejto oblasti.

V. Dočkal z VÚDPaP v Bratislave sa zaoberal psychologickými aspektami výtvarného talentu a problematikou jeho zisťovania. Hovoril o talente ako o mnohorozmernej, hierarchicky usporiadanej zložke osobnosti. Vyzdvihol význam všeobecných umeleckých schopností a umeleckého zamerania osobnosti, ktoré sú pre výtvarnú tvorbu podstatnejšie než špeciálne „výtvarné“ schopnosti vizuálne či motorické. Pri identifikácii výtvarného talentu zdôraz-

nil potrebu spolupráce výtvarníka s psychológom, ktorý môže zisťovať najmä spomenuté všeobecnejšie vlastnosti vrátane inteligencie a motivácie, čím zvyšuje validitu identifikácie.

Asociačný experiment použila pri výskume percepcie architektonických diel M. Sedláková z PÚ ČSAV v Prahe. Oboznámila prítomných s výsledkami svojho výskumu, ktoré naznačili väčšiu informačnú hodnotu asociačného experimentu v porovnaní s častejšie v podobných prípadoch používaným sémantickým diferenciálom. Ukázali sa tiež rozdiely v percepcii architektúry medzi skupinami študentov s rôznym zameraním, ktorí tvorili výskumný súbor.

Architekt S. Kovář z Českých Budějovic poukázal vo svojom vystúpení na niektoré psychologické aspekty architektonickej tvorby, najmä na problematiku vzťahov v investičnom procese, ktoré túto tvorbu nie vždy pozitívne ovplyvňujú. Každý účastník výstavby môže sledovať iné ciele, v celom procese sa často potláčajú umelecké hladiská a architekt je tlačný len do úlohy projektanta. Psychologický výskum architektúry by mal zohľadňovať aj tieto skutočnosti.

A. Mateicius z Ostravy hovoril o psychologických zdrojoch koncepcie architektonického priestoru v diele nórskeho teoretika architektúry Ch. Norberga-Schulza. Uvedený autor chápe architektonický priestor ako konkretizáciu existenciálneho priestoru. Jeho koncepcia má význam poznávací i optimalizačný.

Značnú pozornosť vyvolal informatívny príspevok pracovníčky Výskumného ústavu obchodu v Prahe R. Komárkovej o psychologických aspektoch vplyvu životného prostredia — bývania — na spôsob života človeka. Opierala sa o konkrétne výskumné zistenia, podľa ktorých 75 % našej populácie akceptuje konzervatívny model bývania so všetkými negatívnymi dôsledkami — pasívne trávenie voľného času, obmedzovanie pohybu detí po byte, zdôrazňovanie vonkajšieho vzhľadu bytu pred jeho funkčnosťou atď., čo negatívne ovplyvňuje najmä kreativitu dospelých i detských obyvateľov týchto bytov.

Pozitívnym prínosom podujatia bola bohatá diskusia, ktorá sa rozvinula po každom bloku referátov. Hovorilo sa o problematike psychologizmu a psychologického redukcionalizmu, o potrebe využitia marxistickej dialektiky pri riešení problémov psychológie umenia, o nedostatočnej estetickvej výchove na našich školách, o potrebe rozvíjania psychológie architektúry, o potrebe systematizovať poznatky z jednotlivých odvetví psychológie umenia a hľadať spoločné teoretické východiská. Psychológiu umenia treba budovať interdisciplinárne v spolupráci s umenovedcami i aktívnymi umelcami. Na všetkých stredných a vysokých školách s umeleckým zameraním i na fakulte architektúry by sa mali prednášať základy psychológie. Hovorilo sa tiež o potrebe uvedomiť si, čo môže psychológia ponúknuť spoločenskej praxi v umeleckej oblasti a o etickej stránke vzťahov medzi psychológmi a užívateľmi ich poznatkov.

Diskusia po poslednom bloku referátov prešla plynule do zasadania Sekcie psychológie umenia ČSPS. Predseda sekcie J. Hlavsa zhodnotil jej doterajšiu štvorročnú činnosť a ako inšpiratívny uviedol postup psychológov v oblasti psychológie športu, kde už dnes pracuje množstvo profesionálnych pracovníkov. Výbor sekcie navrhuje namiesto piatej pracovnej konferencie zúčastniť sa v budúcom roku Konferencie o interpretácii, ktorá bude zasadať v Prahe a ktorej jedno sympóziu by mohlo byť venované psychologickým aspektom

interpretácie umeleckých diel. Pre rok 1988 sa počíta s konferenciou, ktorej nosnou témou by bolo umenie a mládež. Uvažovalo sa tiež o nadviazaní užších pracovných kontaktov medzi Sekciou psychológie umenia a jednotlivými umeleckými zväzmi v ČSSR.

Vladimír Dočkal

CELOŠTÁTNE ROKOVANIE PSYCHOLÓGOV PRÁCE O ÚLOHÁCH PO XVII. ZJAZDE KSČ

V dňoch 6.—8. októbra 1986 sa v Gottwaldove uskutočnila celoštátna konferencia psychológov práce, ktorej spoluporiadateľmi boli Sekcie psychológie práce ČSPS pri ČSAV (česká časť) a Sekcia psychológie práce SPS pri SAV. Na konferencii sa zúčastnilo vyše 100 psychológov práce z celej ČSSR.

Konferencia bola zameraná na aktuálne úlohy psychológie práce v socialistickej spoločnosti.

Pod týmto názvom odznel i úvodný referát doc. PhDr. B. Chalupu, CSc. Ďalší referát autorov PhDr. Jozefa Daniela, DrSc. a PhDr. Štefana Gracu, CSc. sa zaoberal rozvojom psychológie práce v SSR a jej aktuálnymi úlohami. Trojicu úvodných referátov uzatváral príspevok autorov prof. PhDr. J. Ružičku, DrSc., doc. PhDr. A. Velehradského, CSc., doc. PhDr. J. Sedláka, CSc. a PhDr. J. Minicha: Úlohy psychológie práce po XVII. zjazde KSČ, ktorý predniesol doc. Velehradský.

Na konferencii odznel rad ďalších referátov, orientovaných na uplatňovanie psychológie v jednotlivých oblastiach spoločenskoekonomického praxe.

Boli to referáty: Výskum a služby psychológie v rezorte ťažkého strojárstva (autor PhDr. J. Bojanovský, predniesol PhDr. M. Šolc). Výskum a služby psychológie v Chemickom priemysle na Slovensku (PhDr. M. Vanko), uplatňovanie psychológie v podmienkach VHJ České závody gumárenské a plastikárske (PhDr. Ing. A. Gregor a J. Hřebíček). Zameranie aplikovaného výskumu a služieb v rezorte poľnohospodárstva (PhDr. H. Horská, PhDr. H. Pavlíčková). Poskytovanie služieb psychológie práce v potravinárskom priemysle (PhDr. R. Klementová). Koncepcia a hlavné úlohy v železničnom zdravotníctve (doc. PhDr. A. Velehradský, CSc.). Rozvoj odborných činností v železničnej psychológii (PhDr. M. Mayerová, CSc.). Výskumné úlohy z dopravnej psychológie riešené v ÚSMD v 7. a 8. päťročnici (PhDr. E. Bakalář, CSc., PhDr. V. Rehnová). Skúsenosti z uplatňovania psychológie práce v spojoch (PhDr. J. Janošík, CSc., PhDr. L. Lančaričová). Výskum a služby psychológie práce v stavebníctve (PhDr. J. Minich). Psychologický výskum v Ústave ekonomiky a organizácie v stavebníctve (PhDr. A. Mizeráková, PhDr. J. Ovečkova, PhDr. F. Papánek).

V diskusii a príspevkami na posteroch vystúpilo niekoľko desiatok ďalších psychológov k širokej škále problémov pracovísk psychológie práce.

Súčasťou konferencie boli sympózia:

1. K odbornej činnosti psychológie práce

S referátmi vystúpili PhDr. Z. Bureš, CSc., doc. PhDr. A. Velehradský, CSc., doc. PhDr. B. Chalupa, CSc., PhDr. Ing. V. Kovačič, CSc.

2. K sociálnopsychologickým problémom rozvoja pracovných kolektívov a k brigádnym formám práce a odmeňovania
S referátmi vystúpili PhDr. S. Štech, CSc., PhDr. V. Brožová, CSc., doc. PhDr. A. Velehradský, CSc., PhDr. M. Brichein, CSc., PhDr. F. Bury, CSc.
3. K psychológii práce v starostlivosti o osoby so zmenenou pracovnou schopnosťou
S referátmi vystúpili: PhDr. O. Tegze, PhDr. V. Filec, PhDr. L. Lanová, PhDr. J. Míka, CSc. a Ing. J. Průcha, PhDr. M. Remešová, K. Holešovský, PhDr. L. Pekařová.

Z konferencie bol vydaný zborník, obsahujúci súhrnný referátor. Konferencia prijala nasledovné hodnotenie jej priebehu a závery tohoto znenia:

Na plenárnom rokovaní bola zameraná pozornosť predovšetkým na zásadné úlohy vyplývajúce pre psychológiu práce zo záverov a uznesenia XVII. zjazdu KSČ. Z hľadiska týchto úloh bol kriticky hodnotený súčasný stav a úroveň využívania poznatkov a metód psychológie v rezortoch nášho národného hospodárstva.

Zo záverov rokovania XVII. zjazdu KSČ predovšetkým vyplýva požiadavka na angažovanú, aktívnu a tvorivú účasť psychológie práce pri intenzifikácii ekonomiky, pri urýchlňovaní sociálnoekonomického rozvoja našej spoločnosti. Poznatky a metódy psychológie práce musia napomáhať skvalitňovať ideologickú prácu, výchovu a riadenie ako prostriedky pre pôsobenie na všestranný, harmonický rozvoj osobnosti socialistického človeka, sociálny rozvoj pracovných kolektívov. V doterajšom vývoji čs. psychológie práce boli dosiahnuté významné výsledky, ktoré vytvárajú dobré predpoklady pre plnenie uvedených úloh. K tomu je ďalej potrebné:

1. Rozvíjať a prehĺbovať teoretickú výstavbu odboru na princípoch marxisticko-leninskej metodológie, usilovať sa pritom o vytvorenie uceleného teoretického systému psychológie práce.
2. Psychologický teoretický výskum orientovať v psychológii práce na úlohy, ktoré pre ňu vyplývajú z prechodu na intenzívny rozvoj ekonomiky. Je to hlavne psychologická problematika VTR, psychologické otázky aktivizácie pracovných kolektívov a psychologické prístupy k riadeniu sociálnych procesov.
3. Pokračovať v kritickej analýze a hodnotení buržoázných smerov, teórií a koncepcií psychológie práce.
4. Zabezpečiť účinné a efektívne prepojenie teoretickej psychologickéj práce s činnosťou psychológov práce v hospodárskych organizáciách, prehĺbovať pritom medzidborové väzby a to tak v rámci psychologických vied ako v rámci ostatných, najmä spoločenských vied.
5. Vytvárať inštitucionálne predpoklady pre centrálné riadenie a koordináciu činností v odbore psychológie práce tak, aby sa orientovala na spoločensky rozhodujúce problémy, hlavne vo vzťahu k urýchlňovaniu sociálnoekonomického rozvoja.
6. Pripraviť podmienky pre rozvoj informačnej a dokumentačnej práce napr. vybudovaním dokumentačného centra pre psychológiu práce v rámci ministerstva práce a sociálnych vecí, alebo v rámci ČSAV.
7. Spracovať projekt účasti psychológov práce na činnostiach zabezpečujúcich fungovanie hospodárskych organizácií, ktorý by zahrňoval ich kon-

IV. PSYCHOLÓGIA VO SVETE

8. KONGRES ISPP V BADGASTEIN

Asi 100 km južne od Salzburgu ležia jedny — podľa prospektov — z najkrajších svetových kúpeľov Badgastein v Rakúskych Alpách. Práve do tohoto príjemného prostredia zvolalo predsedníctvo novej vednej disciplíny prenatológie — v septembri 1986 — svoj ôsmy medzinárodný kongres. Táto mladá interdisciplinárna oblasť napriek svojmu krátkemu trvaniu (od r. 1972) dosiahla viac než pozoruhodné výsledky a úspechy. Celosvetová organizácia nesie názov Medzinárodná spoločnosť pre prenatálnu psychológiu — International society of prenatal psychology (ISPP). Ako je známe, prenatológia do určitej miery reviduje Z. Freuda v tom, že život človeka začína už pred narodením a intrauterinný život je najdôležitejšou časťou ontogenézy. Pre tieto smelé tvrdenia získava čoraz viac faktografických dokladov.

Na poslednom 8. kongrese, kde sa zišlo asi 600 účastníkov z 22 štátov, bolo prihlásených 152 referátov (niektoré boli odvolané). V kongresovej sále vybavenej skvelou didaktickou technikou, odzneli v pléne najvýznamnejšie referáty, ktoré boli simultánne prekladané z angličtiny do nemčiny a taliančiny. Celkove možno povedať, že už doteraz dosiahnuté výsledky prenatológie sú viac ako povzbudivé a možno bez nadsadzovania tvrdiť, že budú mať význam pre vedu a ľudstvo.

Hlavné problémové okruhy referátov boli zaradené podľa týchto aspektov: vývinovopsychologické, psychoanalytické, psychoneuroendokrínologické a pôrodno-psychologické aspekty. Pre nás pomerne málo hodnoverne vyzneli niektoré príspevky, ktoré boli čiste psychoanalyticky orientované. Veľmi pekne sa prezentovali vedeckí pracovníci z PLR, Juhoslávie a NDR. Z ČSSR sa zúčastnili traja autori s dvoma referátmi (doc. Z. Matejček, MUDr. T. Hrdličková, doc. F. Olejár).

Z množstva zaujímavých referátov ma zaujal referát prof. Dörnera z Humboltovej univerzity (Berlín, NDR), ktorý sa pokúša dávať do súvislosti výskyt homosexuality so stresom matky počas tehotenstva. Svoje teoretické vývody o neurotransmiteroch dokladá jednak pokusmi na zvieratách, jednak pokúša sa ich podoprieť skutočnosťou, že práve v rokoch 1944—1945 po vojenskom zrútení Nemecka vyskytli sa mimoriadne vysoké počty homosexuálov práve z týchto ročníkov. Pozoruhodné boli ďalej referáty manželov Van De Carr (Harward, USA), ktorí nielenže zdôrazňujú význam prenatálnej výchovy, ale majú vypracované vlastné programy a prakticky sa pokúšajú o prenatálnu stimuláciu. Prof. Benedetti (Basel, Švajčiarsko) sa špecializuje na tému schizofrénia a prenatálna psychológia. Lupário (Taliansko) pokúša sa dokonca sledovať podobnosti medzi rakovinovou bunkou a embryom.

Tak jednotlivé príspevky, ako aj ich kritika zo strany oponentov stretli sa s potleskom vysoko motivovaného a zainteresovaného publika; kritizovalo sa vždy ostro a otvorene, ale distingovane.

Aj keď väčšinu predložených nových koncepcií a tém bude nutné ešte len experimentálne dokazovať, perspektívy prenatálnej psychológie možno bezosporu už teraz označiť ako fascinujúce a určite budú viesť prispieť k tomu,

čo je jej cieľom, totiž k prevencii psychických a somatických porúch pred a po pôrode. „Profilaxia môže byť významná pre milióny ľudí“ (Dörner).

Rokovacími jazykmi bola angličtina, nemčina a taliančina. Spiritus movens celého podujatia bol prezident ISPP prof. dr. Peter Fedor G. Freybergh zo Stockholmu a zhostil sa tejto úlohy brilantne s akcentom, — podľa mňa celkom správne, — na spoločenskú časť podujatia. Prof. Verny, prezident Americkej spoločnosti pre prenatálnu psychológiu, označil organizáciu kongresu za geniálnu. Možno s ním súhlasiť s výhradou, že organizačná a ekonomická časť tak veľkého podujatia by mala byť oddelená od vedecko-odbornej časti, lebo kumulácia dvoch je aj pri výnimočnom talente predsa len príliš vyčerpávajúca. Mimoriadne zdarilé podujatie skončilo sa slávnostnými prejavmi a dojímavým aktom v nedeľu dňa 27. 9. 1986 s básňou, gratuláciou a aplauzom hosteským atď., čo všetko prispelo k slávnostnej atmosfére záveru.

Všetky príspevky nahrávala (a hneď aj vysielala) spoločnosť Recording, v predstihu vyšli aj abstraktá a všetky materiály budú v plnom rozsahu publikované na jar roku 1987. Najbližší kongres ISPP sa uskutoční v Tel Avive v roku 1989, americká sekcia zvoláva svoje stretnutie do San Francisca na rok 1987.

František Olejář

40 LET INSTITUTU PSYCHOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ V MILÁNE

V roce 1985 a 1986 jsem vykonal dvě odborné stáže v Institutu psychologických výzkumů v Miláně.¹ Myslím, že by čtenáře mohly zajímat některé informace o tomto předním psychologickém pracovišti v Itálii.

Institut byl založen roku 1947 profesory Markem a Rolandem Marchesanem (otec a syn), kteří stojí v jeho čele dosud. Svoji činnost realizuje bez státních a privátních dotací; finančně je zcela soběstačný. Jeho součástí je pedagogicko-psychologická, manželská a podniková poradna a psychiatrická ambulance. Je zde i samostatné nakladatelství, které vydává rozsáhlou vědeckou literaturu a Mezinárodní časopis psychologie a hypnózy (Rivista Internazionale di Psicologia e Ipnosi).

Byl jsem potěšen, když jsem v čitárně ústavu našel čísla našich časopisů Čs. psychologie a Čs. psychiatrie a v čekárně pacientů měsíčník Československý život, který vychází také v italštině.

Institut je sídlem Mezinárodní společnosti psychologie písma (SIPS), založené v roce 1961, Mezinárodního centra lékařské a psychologické hypnózy (CIIMP), založeného v roce 1969, Národního sdružení soudních znalců pro obor písmoznalectví, založeného v roce 1971, Mezinárodního sdružení eklektické psychoanalýzy (AIPE), založeného v roce 1978 a Mezinárodní společnosti lékařské a psychologické hypnózy (ISMPH), založené v roce 1985 (Milán — New York).

V Institutu pracuje 61 kvalifikovaných odborníků (psychologů a lékařů), 54 externích pracovníků a 11 zahraničních spolupracovníků. Vědecké kontak-

¹ Istituto di Indagini Psicologiche, Corso XXII Marzo 57, 20129 Milano, tel. (00392) 73 88 427

ty jsou především udržovány s USA, Švýcarskem, Španělskem, Československem, Indií, Austrálií, Izraelem, Rumunskem, Řeckem, Brazílií, San Salvadorem, Nigerií, Venezuelou, Kolumbií a Kubou.

Institut je pod patronací Světové federace pro duševní zdraví a Svazu mezinárodních sdružení v Bruselu, který je spojen s UNESCO.

Od svého vzniku uspořádal Institut dvacet pět národních a mezinárodních kongresů a sympozií, které byly nejčastěji tématicky zaměřeny na psychosomatickou medicínu, hypnózu, psychologii písma a bioenergií.

Pracovníci Institutu vedou na milánské Mezinárodní univerzitě (PUMS) postgraduální studium, různé odborné kursy a výcviky. Psychologové a lékaři si mohou zvýšit svoji kvalifikaci v těchto oborech: psychoterapeutický výcvik, Gestalt- terapie, autogenní trénink, hypnóza, Rorschachův test, psychologie písma, pedagogická psychologie, akupunktura a bioenergie. Těmito kursy již prošlo několik stovek posluchačů z Itálie i z různých zemí světa.

Velká pozornost se v Institutu věnuje studiu psychologie písma. Jejím zakladatelem je již zmíněný psycholog prof. Marco Marchesan (dnes je mu již 87 let). Nejprve studoval německou a italskou grafologii a později sám zahájil výzkum v oblasti písma. V roce 1947 vydal svoji první práci pod názvem „Od grafologie k psychologii písma“¹, ve které kritizuje dosavadní grafologické školy a ukazuje nové přístupy vědeckého zkoumání písma. V roce 1950 napsal ve španělštině „Pojednání o grafopsychologii“², kde zdůrazňuje význam psychologie při interpretaci písma. Přispíval také do najrůznějších časopisů: Rivista di psicopatologia, Espiritu, Rassegna di studi psichiatrici, Scuola italiana moderna. Významným dílem Marchesana byla v roce 1955 práce „Základy a zákony psychologie písma“³, ve které formuluje interpretační zákony, na základě kterých vysvětluje grafickou symboliku. V „Úvodu do studia písma“⁴, podává základy nové psychologické disciplíny. Stěžejní prací je „Psychologie písma, znaky a tendence“⁵, která je jeho základní učebnicí a v roce 1980 vyšla již po páté. Autor popisuje detailním způsobem 226 grafických znaků, skrze které se v písmu projevují určité psychické vlastnosti a sklony pisatele. Roku 1986 vychází práce pod názvem „Psychický systém“⁶, což je vlastně Marchesanova koncepce psychologie osobnosti. V témže roce vydávají autoři Alessandro Capece a Romolo Datei publikaci, která se jmenuje „Aplikace grafotestu“⁷, jejímž doplňkem je 20 průhledných šablon, kterými lze písmo relativně dobře měřit. Takto získaným naměřeným hodnotám odpovídají určité psychologické charakteristiky. Jejich správnost byla ověřena na vzorku dvou tisíc osob.

O Marchesanův grafotest je v Itálii zájem. Při objektivním porovnání jeho validity a reliability s ostatními grafologickými metodami je tento test, i přes mnohé dosud otevřené metodologické otázky, nej přijatelnějším pokusem, jak na psychologickém základě interpretovat písmo. Jeho význam je velký především v situacích, kdy nemáme možnost použít běžně užívané psychologické testy, metody a techniky.

Pracovníci Institutu měli také dobré výsledky v léčení ženské psychosomatické sterility hypnózou. To je vedlo k myšlence celý postup obrátit a uvést ženu hypnózou do stavu dočasné neplodnosti. Tak se zrodila tzv. hypnoantikoncepce. První experimenty již začaly před deseti lety. Silně hypnabilní ženy se zúčastnily, vždy po jednom týdnu, 6—8 hypnotických sezení, trvajících asi 45 minut, při kterých obdržely posthypnotický rozkaz, že do určitého data

stanoveného podle jejich přání, neotěhotní. Jednalo se zpravidla o dobu pěti měsíců až jednoho roku. Výsledky byly dobré. Metoda se rozšířila také do USA, Indie, Austrálie, Latinské Ameriky, a pod. Počet žen, který používá tento druh antikoncepce se blíží tisíci. Jejich věk se pohybuje v rozmezí od 18 do 40 let. Prof. Rolando Marchesan tvrdí, že sa mu úspěch dostavil v 98 %. Měl jsem také možnost hovořit v Miláně s některými ženami, které používají tuto antikoncepci minimálně šest let a jsou s ní spokojeny. Některé z nich se během této doby rozhodly mít děti a po jejich narození si opět zvolily tuto metodu.

Přesto však zůstávají vlastní mechanismy hypnoantikoncepce nedostatečně objasněny, a proto mnozí odborníci nad ní projevují rozpaky. Kazuistika prof. R. Marchesana⁸ nepostihuje některé faktory, jež by mohly být příčinou ženské neplodnosti nezávisle na účinku hypnózy. Bylo by proto žádoucí provést seriózní vědecký výzkum, který by obsahoval aspekty hypnologické, psychologické, gynekologické, fyziologické, biochemické a sociologické. Práce v této oblasti by mohla být užitečná, neboť dosavadní známé antikoncepční prostředky nejsou zcela a všem vyhovující.

V závěru bych rád ocenil mimořádně srdečné a vřelé chování italských kolegů, jejich zájem o čs. psychologii i ochotu se podělit se svými zkušenostmi v oblasti hypnózy i psychologie písma.

LITERATURA

- ¹ Marchesan, M., Dalla grafologia alla grafopsicologia, I. ediz., ed. La Prora, Milano 1947, p. 290
- ² Marchesan, M., Tratado de grafopsicologia, I. ediz., ed. Suarez, Madrid, 1950, p. 416
- ³ Marchesan, M.: Fondamenti e leggi di psicologia della scrittura, I. ediz., ed. IIP, Milano 1955, p. 122
- ⁴ Marchesan, M.: Introduzione alla psicologia della scrittura, I. ediz., ed. IIP, Milano, 1955, p. 201
- ⁵ Marchesan, M.: Psicologia della scrittura-segni e tendenze, IV. ediz., ed. IIP, Milano, 1980, p. 604
- ⁶ Marchesan, M.: Il sistema psichico (tratto dalla psicologia della scrittura), I. ediz., ed. IIP, Milano, 1986, p. 301
- ⁷ Capece, A., Datei, R.: Le applicazioni dei grafotest, ediz. I, ed. IIP, Milano, 1986, p. 46
- ⁸ Marchesan, R., Spalletta, G., Franco, D.: Contraccezione eugenetica e parto in ipnosi, II. ediz., ed. IIP, Milano, 1981, p. 115

Petr Živný